

DOI 10.58423/2786-6742/2023-4-435-447

УДК 336.2

Олеся МІРОШНИЧЕНКО

кандидат економічних наук, доцентка,
старша викладачка кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування,
Сумський державний університет,
м. Суми, Україна

ORCID ID: 0000-0002-7213-4601

Scopus Author ID: 57217307677

Вікторія ЩИГОРЕВА

Здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Освітня програма «Облік і оподаткування»,
Сумський державний університет,
м. Суми, Україна

ORCID ID: 0009-0000-0821-9507

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ

***Анотація.** Малий та середній бізнес (далі МСП) має велике значення в економіках різних держав. У розвинених країнах найчисельнішим та найбільшим по надходженнях до бюджетів є сектор МСП. Польща входить до складу розвинених країн світу та є однією з найближчих держав-сусідів України, яка має успішний досвід розвитку малого бізнесу. Міністерство фінансів України та Міжнародний валютний фонд розглядають можливості імплементації зарубіжних форм оподаткування, і, як найбільш близька для України, була взята за зразок польська модель. Дана стаття включає дослідження та огляд праць вітчизняних та іноземних авторів щодо сутності малого та середнього бізнесу в Республіці Польща, основні економічні показники, тлумачення різниць в поняттях між українським та польським законодавствами. У роботі досліджено роль МСП у формуванні ВВП Польщі, розглянуто форми ведення МСП у Республіці Польща, досліджено різні доступні форми оподаткування МСП Польщі, наведено приклади розрахунків податків, сформована узагальнена таблиця ставок для різних форм оподаткування. Дані результати можна використовувати для подальшого дослідження, формування адаптивних варіантів оподаткування для українського законодавства, адже наразі в Україні слабо розвинене мале підприємництво, порівняно з іншими країнами. Спроцена система, яка була покликана задля розвитку малого та середнього бізнесу, сьогодні слугує радше способом ухилання від сплати податків для великого бізнесу, зокрема має ряд недоліків та потребує удосконалення. У висновках запропоновано податки та пільги з польської моделі, які можуть бути впроваджені в українську, як найбільш доцільні та корисні з точки зору збільшення чисельності та розвитку малого та середнього бізнесу, що наразі необхідно для відновлення економіки зокрема, та процвітання країни в подальшому загалом.*

***Ключові слова:** оподаткування, малий бізнес, підприємництво, МСП, Польща, податок на прибуток.*

JELClassification: H25, H71

***Absztrakt.** A kis- és középvállalkozások (KKV-k) nagy jelentőséggel bírnak a különböző országok gazdaságában. A fejlett országokban a kis- és középvállalkozások szektora a legnépesebb és a legnagyobb a költségvetés bevételeit tekintve. Lengyelország a világ egyik fejlett országa és Ukrajna egyik legközelebbi szomszédja, amely sikeres tapasztalatokkal rendelkezik a kisvállalkozások*

fejlesztésében. Az ukrán Pénzügyminisztérium és a Nemzetközi Valutaalap külföldi adózási formák bevezetésének lehetőségét fontolgatja. Ukrajna számára a lengyel modellt választották a legközelebbinek. A tanulmány hazai és külföldi szerzők munkáinak kutatását és áttekintését tartalmazza a lengyel kis- és középvállalkozások működésének sajátosságairól, főbb gazdasági mutatóiról, az ukrán és a lengyel jogszabályok fogalmi különbségeinek értelmezéséről. A cikk megvizsgálja a KKV-k szerepét a lengyel GDP alakulásában, tárgyalja a KKV-k lengyelországi vállalkezési formáit, meghatározza a lengyelországi KKV-k számára elérhető különféle adózási formákat, példákat mutat be az adószámításokra, valamint összefoglalja egy táblázatban a különféle adózási formák kulcsait. A megkapott eredmények felhasználhatók további kutatásokhoz, az ukrainai adózási jogszabályokhoz való alkalmazkodás lehetőségeinek megteremtéséhez, mivel jelenleg Ukrajnában, más országokhoz képest, a kisvállalkozások gyengén fejlettek. Az egyszerűsített adórendszert, amelyet a kis- és középvállalkozások fejlesztésére fejlesztettek ki, ma inkább a nagyvállalatok adóelkerülésének eszközeként szolgál, számos hiányossága van és fejlesztésre szorul. A következtetések a kis- és középvállalkozások számának növelése és fejlesztése szempontjából a legmegfelelőbbnek és leghasznosabbnak az ukrán modellben megvalósítható lengyel modelltől származó adókat és kedvezményeket javasolják, amely jelenleg a gazdaság fellendüléséhez és az ország jövőbeni prosperálásához szükséges.

Kulcsszavak: adózás, kisvállalkozás, vállalkozás, kkv, Lengyelország, nyereségadó.

Abstract. Small and medium-sized businesses (SMEs) play a significant role in the economies of various countries. In developed countries, the SME sector is the most numerous and prominent contributor to budget revenues. Poland is one of the developed countries and one of the closest neighbouring countries of Ukraine, which has a successful experience in developing small businesses. The Ministry of Finance of Ukraine and the International Monetary Fund are considering the possibility of implementing foreign forms of taxation, and the Polish model was taken as a model for Ukraine. This article includes research and review of works by domestic and foreign authors on the essence of small and medium-sized businesses in the Republic of Poland, key economic indicators, and interpretation of differences in concepts between Ukrainian and Polish legislation. The article examines the role of SMEs in the formation of Poland's GDP; considers the forms of SMEs in the Republic of Poland; studies various available forms of taxation of SMEs in Poland; provides examples of tax calculations, and compiles a generalized table of rates of various forms of taxation. These results can be used for further research and the development of adaptive taxation options for Ukrainian legislation, as small businesses are currently underdeveloped in Ukraine compared to other countries. The simplified system, which was designed to develop small and medium-sized businesses, today serves more as a way for large businesses to avoid paying taxes, has a number of shortcomings and needs to be improved. The conclusions suggest taxes and benefits from the Polish model that can be implemented in Ukraine as the most appropriate and valuable in terms of increasing the number and development of small and medium-sized businesses, which is currently necessary for economic recovery and prosperity in the country in the future.

Key words: taxation, small business, entrepreneurship, SME, Poland, income tax.

Постановка проблеми. Малий та середній бізнес (МСП) має вагомe значення в економіках розвинених країн. Вони утворюють значну частину ВВП, поповнюють державні бюджети податками, створюють робочі місця, впливають на покращення рівня життя суспільства тощо. Країни Європи намагаються покращити бізнес-середовище та зменшити податкове навантаження задля розвитку малого підприємництва, в тому числі й Польща. В Україні ситуація з цим дещо гірша: у 2019-2020 рр. малий бізнес займає лише 16-18% ВВП (в Польщі 49,6%), хоча слід зауважити, що кількість МСП з кожним роком зростає. Під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну в 2022 році дуже багато біженців

залишилось в Польщі. Такі українці почали життя з нової сторінки, знайшли собі роботу чи відкрили свій бізнес в Польщі, деякі ще планують це зробити, а ще багато бажають повернутись і розпочати свою справу в Україні. Тому створення комфортного, сприятливого бізнес-середовища для діючих та потенційних підприємств, організацій, удосконалення податкової системи є запорукою відновлення економіки в післявоєнний час. Польща може стати в цьому прикладом для наслідування, адже країна спромоглася збільшити кількість малого бізнесу, всебічно удосконалює законодавство та взаємодію уряду з підприємцями, заохочує іноземних спеціалістів до відкриття діяльності саме в них, розробляє багато проектів з підтримки даного сектору тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням та аналізом розвитку МСП, збільшення його частки в економіці Польщі, оподаткування різних галузей займались багато вітчизняних та іноземних науковців та дослідників, таких як: Ю. Скорик, К. Мех, С. Цис, П. Цішевський, М. Загрядська, П. Вирва та інші. Більшість досліджують систему оподаткування Польщі на загальних засадах, шукають шляхи оптимізації податкового навантаження на сектор малого підприємництва, описують особливості того чи іншого податку. Але, незважаючи на чисельність даних публікацій, зазвичай автори описують один конкретний податок або форму оподаткування, а в Польщі, насамперед, дуже розгалужене справляння податків з малого бізнесу, існує багато різновидів ставок, які поділяються в залежності від конкретного виду діяльності, які потрібно порівнювати та аналізувати для ефективного ведення діяльності та оптимізації. Тому доцільним є дослідження, огляд, узагальнення, структурування інформації щодо оподаткування суб'єктів МСП Польщі, що може стати поштовхом в розробці, адаптації та удосконаленні таких податків в українську систему задля стимулювання розвитку та збільшення малого підприємництва в країні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження сутності малого підприємництва Польщі, системи його оподаткування, а також виокремлення форми оподаткування або окремих податків, які можуть бути більш ефективними для українського бізнесу та адаптовані до українського законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Республіка Польща – це країна в Центральній Європі, яка динамічно розвивається і має ринкову індустріально-аграрну економіку, є членом Європейського союзу, та стабільно позитивні показники, що робить її привабливою для підприємців всього світу.

У першому кварталі 2023 року країна має найвищий рівень зростання ВВП – 3,8%, в той час як в інших країнах ЄС спостерігається рецесія. Згідно даних Євростату, на початок 2023 Польща мала найнижчий рівень безробіття в усьому ЄС – 2,6% (такі результати спостерігаються ще у Чехії). Як змінювались показники рівня ВВП за останні роки в Польщі наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Дані ВВП Польщі за 2019-2022 рр.*

Показник	Значення/період (роки)			
	2019	2020	2021	2022
Об'єм ВВП, млрд дол. США	596,06	599,44	679,44	688,18
Річний темп зростання ВВП, %	4,5	-2,0	6,8	4,9
ВВП на душу населення, дол. США	15 700,0	15 816,8	17 999,8	18 321,3
Загальний рівень безробіття (% від загальної кількості робочої сили)	3,3	3,2	3,4	2,6
Інфляція, споживчі ціни (річних %)	2,2	3,4	5,1	14,4

* Сформовано авторами за джерелами [1, 2, 3]

Незважаючи на пандемію Covid-19, яка вдарила по багатьом країнам світу та війну в Україні, помітно, що ВВП Польщі зростає з кожним роком, хоча на цей період багато науковців прогнозували зменшення показників і це спостерігається, наприклад, в Німеччині та Іспанії. Ваговим позитивним внеском в економіку Республіки вважають масову міграцію біженців з України після початку воєнного вторгнення, хоча Польське агенство статистики вважає, що наразі зарано комплексно вивчати вплив російсько-української війни на економіку Польщі.

За оцінками доктора економічних наук Збігнева Кузмюка, кількість біженців сягнула близько 11 мільйонів, орієнтовно, в Польщі лишилось 1,5 мільйони, з них принаймні кілька сотень тисяч працюють, що позитивно вплинуло й на ринок праці, адже в країні спостерігався профіцит робочої сили [4].

Також, серед рейтингу легкості ведення бізнесу, Польща займає 40 місце серед 190 країн (за результатами 2019 р.), що є доволі гарним показником [3].

Малий бізнес – це самий численний сектор підприємництва в країні. У звіті Польського агенства розвитку підприємництва (Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości) вказано, що кількість підприємств в Польщі в 2022 році складає 2,26 млн (зросло на 2,3% порівняно з минулим роком). Загальна частка підприємств у творенні ВВП країни – 72,3%, з них 49,6% займають МСП (зменшилось на 0,4% в порівнянні з минулим роком), розподіл по галузях показаний на рис. 1.

Дані зазначені у Звіті з урахуванням великих підприємств, але на практиці структура галузі МСП відповідає структурі всього сектора.

Також, малий бізнес в Польщі має дуже вагомим значення на ринку праці, адже в секторі МСП працює 6 781,6 тис осіб, тобто 67,8% працівників від загальної кількості, задіяних на підприємствах, на мікропідприємствах 41,8%, що є високим показником. У середньому на одного підприємця припадає 3 працевлаштованих особи.

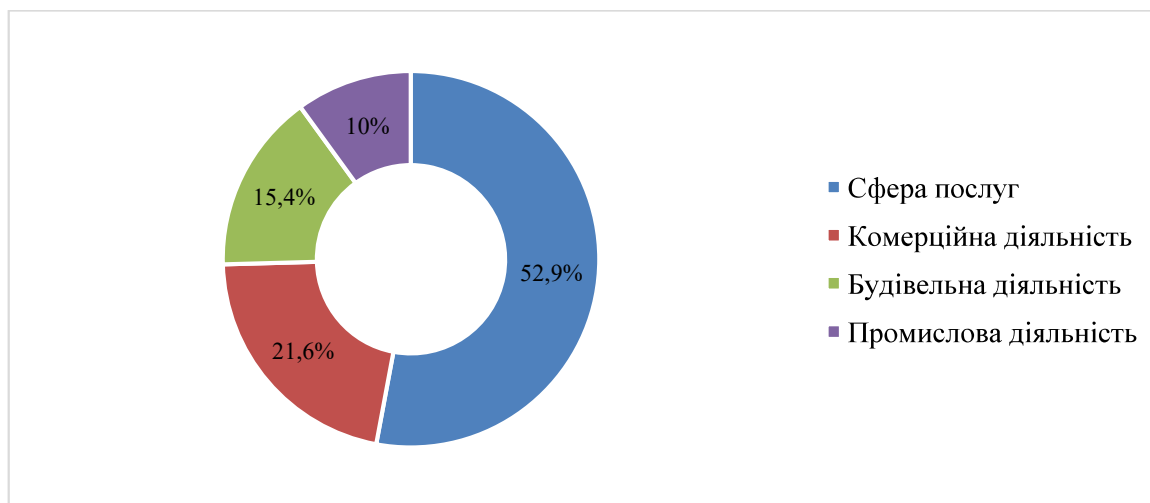

Рис.1 Розподіл МСП Польщі по галузям економіки у 2022 р.

За організаційно-правовою формою 87,1% – фізичні особи-підприємці (з них 98,9% є мікропідприємцями) та 12,9% – юридичні особи та особи без такої суб'єктності.

У польській правовій системі зазначені декілька форм ведення малого та середнього бізнесу: одноосібне володіння, партнерство та комерційні компанії. Згідно обраної форми ведеться поділ за видами ведення діяльності, до яких відносяться [5, 6]:

1) JDG (jednoosobowe działalności gospodarczej) – перекладається як індивідуальне підприємництво (відноситься до форми одноосібного володіння), є аналогом українського ФОП.

2) Spółka cywilna (S.C.) – цивільне товариство (належить до партнерської форми володіння), обирають, коли хочуть створити бізнес з третьою особою (партнером).

3) Spółka handlowa (S.H.) – комерційна компанія.

4) Модель бізнес-інкубатор.

Більшість мікропідприємств є одноосібними, тобто індивідуальним підприємством (JDG) [6]. Його може заснувати фізична особа й для цього не потрібно мати власний капітал чи будь-які інші вкладення. JDG є платником ПІТ (ПДФО) тому й форма оподаткування буде згідно цього податку, включаючи засади єдиного податку (podatek liniowy). Польські ФОП можуть також бути платниками ПДВ (VAT).

Spółka cywilna (спулка цивільна – просте суспільство/товариство) характеризується низькою вартістю створення, має можливість використовувати спрощену форму обліку (в такому разі всі партнери мають використовувати цю форму обліку), та підприємство може бути платником ПДВ.

В Республіці Польща є також організаційно-правова форма діяльності, якої немає в Україні – це spółka – трактується як товариство, але з можливістю створювати юридичну особу або ні. Є поняття spółka prawa handlowego – це

компанії комерційного права, тобто організації, які засновують свою діяльність на договорі чи статуті, як співпрацю між двома або більше суб'єктами, метою яких є заробіток грошей своєю діяльністю.

Spółka handlowa (спулка хендлова) – має розгалужений вид, до яких відносяться також spółki kapitałowe – базують своє існування на капіталі, тобто активах, та spółki osobowe (спулки особове) – основою дій є зв'язок між партнерами та їхня особиста участь у бізнесі. Вони можуть бути: spółkę jawną (повне товариство), spółkę partnerską (партнерське товариство), spółkę komandytową (командитне товариство) і spółkę komandytowo-akcyjną. Це є складною формою бізнесу, зазвичай використовується великими підприємствами та регулюється Кодексом комерційних компаній (Kodeks spółek handlowych). Зі знайомої нам існує також spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Sp. z o.o.) – товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ), даний вид користується популярністю в іноземних підприємців, так як немає обмежень щодо організаційно-правової форми діяльності [8, 9, 10].

Для кожної фізичної особи-платника податків присвоюється індивідуальний ідентифікаційний номер громадянина – PESEL (аналог ідентифікаційного коду в Україні), за яким його ідентифікують в усіх державних установах (як і інших громадян та платників податків). Юридичні особи, підприємці та платники страхових внесків отримують NIP (Numer identyfikacji podatkowej) замість номеру PESEL під час їх реєстрації у податковій інспекції (попередньо заповнюється бланк за відповідною формою) [8].

Податок на доходи фізичних осіб в Польщі був введений та регулюється Законом про прибутковий податок від фізичних осіб (Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych), а прибуток підприємств – Законом про прибутковий податок від юридичних осіб (Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych) [6, 11, 11].

В Польщі існує 3 форми оподаткування доходів:

- 1) на загальних засадах;
- 2) за єдиною ставкою;
- 3) одноразова сума зареєстрованого доходу (паушальний податок).

Також, існує ще четверта форма оподаткування – податкова картка, але з 2022 року користуватися даною формою можуть лише платники, що отримали її до 2022 р. та продовжують користуватись дотепер.

Згідно польського законодавства, до доходів (dochód) відносять суму виторгу, що перевищує витрати на його отримання в конкретному податковому році, тобто перекладаючи українською, поняття дохід в польській мові трактується у нашому розумінні як прибуток; оподаткування відбувається саме з чистого прибутку (доходи мінус витрати), тому й надалі в роботі “дохід” буде використовуватись в понятті доходи за мінусом витрат. Окрім доходу від підприємницької діяльності, оподаткуванню підлягає й дохід у вигляді відсотків чи дивідендів. У разі отримання збитку компанія (юр. особа) має право впродовж наступних 5 років зменшувати дохід на суму отриманого збитку, але не більше 50% від цієї суми на рік [8, 13].

Такий податок як РІТ (аналог ПДФО в Україні) відноситься до оподаткування на загальних засадах. Його платять всі, хто отримує заробітну плату на підставі трудових або цивільно-правових договорів, а також з доходу фізичних осіб від власної підприємницької діяльності. Він є прогресивним та збільшується відповідно до розміру доходу. Щодо іноземців, то вони стають податковими резидентами Республіки Польща у разі перебування на її території більше 183 днів впродовж одного року. Оподаткування передбачає сплату частини доходу фізичної особи, який перевищує річний неоподатковуваний мінімум (станом на 2023 р. дорівнює 30 000 злотих на рік) за ставкою 18% (з доходу до 85 528 злотих) або 32% (з доходу, що перевищує цю суму) [9].

Але для фізичних осіб-підприємців застосовуються інші ставки: 12% від доходу, що не перевищує 120 000 злотих на рік або 32% від доходу, що є більшим за 120 000 злотих на рік. До того ж підприємець може підсумовувати прибуток разом з дружиною / чоловіком, що вигідно, якщо той не має власного доходу або він мінімальний [**Hiba! A hivatkozási forrás nem található.**]. Розрахунок податку наведено нижче у формулах (1 та 2) [13].

- 1) Для ставки 12%: *Сума доходу (до 120 000 зл) * Ставку податку (12%) – Неоподатковуваний дохід * 12%;* (1)

Приклад: $120\,000^{1.1} * 12\% - 30\,000^{1.2} * 12\% = 14\,400 - 3\,600 = 10\,800$ – злотих, максимальна сума податку, яка оподатковується за ставкою 12%.

- 2) Для ставки 32%: *Гранична сума доходу для ставки 12% (120 000 зл) * Ставку податку 12% + Ставка податку для доходу, що перевищує нижній поріг (32%) * Сума надлишку від нижнього порогу доходу (все, що вище 120 000 зл)* (2)

Приклад. Припустимо, що дохід склав 300 000 злотих: $10\,800^{1.3} + 32\% * (300\,000 - 120\,000) = 10\,800 + 32\% * 180\,000 = 68\,400$ – злотих, така сума податку вийде з доходу, що перевищує суму 120 000 злотих та оподатковується за ставкою 32%,

де ^{1.1}120 000 – гранична сума для застосування прибуткового податку 12%;

^{1.2}30 000 – сума неоподаткованого доходу (станом на 2023 рік);

^{1.3}10 800 – розрахована сума податку від доходу в 120 000 злотих.

Наступним податком, який можуть обрати підприємці в Польщі є Podatek liniowy – він же плоский податок/єдиний податок, що так само нараховується на чистий прибуток та має фіксовану єдину ставку у розмірі 19%. Для цілей цього податку доходами вважаються не тільки ті, що отримані від підприємницької діяльності, а й доходи від участі в товаристві, яке не є юридичною особою (тобто такі особи можуть платити податок за ставкою 19%). До них входять: цивільні товариства, повні товариства та професійні товариства і для них (спулек) саме

партнери є платниками податку на прибуток, а не організація. У разі використання цього податку платник не зможе користуватись деякими пільговими преференціями, а саме: сплачувати податки разом з чоловіком/дружиною, користуватись преференціями, які надаються одному з батьків (додаткові відрахування 1500 злотих), пільгами на інтернет, пільги на реабілітацію тощо. Також зазначається, що право використовувати цей податок може бути втрачене, якщо буде отримано дохід від надання послуг колишньому чи теперішньому роботодавцю (це буде трактуватись податковими органами як трудові відносини). Сплата також має свої нюанси, якщо, наприклад, підприємець має один дохід від бізнесу та обрав форму оподаткування єдиним податком, а інший – від трудових відносин – такий дохід буде оподатковуватись на загальних підставах окремо [13]. Даний вид податку вигідний саме для тих, хто має великі доходи [14].

СІТ застосовують до загального доходу, отриманого на митній території Польщі, до нього належить також єдиний податок (19%). Це фіксована ставка, яка не залежить від розміру отриманого доходу і дорівнює: 19% – базова ставка та 9% – для малих платників податків (валовий дохід до 2 млн євро) й новостворених [9, 13]. Нею можуть користуватись лише юридичні особи, які отримують дохід: від підприємницької діяльності та від спеціальних галузей сільськогосподарського (с/г) виробництва. Він не є основною формою оподаткування прибутку від підприємницької діяльності, але його можна обрати, подавши письмову декларацію до керівника податкової служби. У такому разі оподаткування за фіксованою ставкою буде протягом всього податкового року та наступних років, а у разі відмови на користь загальної форми чи фіксований податок на зареєстрований дохід – відновити можна кожного наступного року. Базою оподаткування є дохід (прибуток в українському розумінні – перевищення доходу над понесеними витратами). Компанії, що мають головний офіс чи управління в Польщі, оплачують податок з усіх доходів, а які не мають – лише з доходів, які вони генерують у Польщі. Деякі доходи звільняються від оподаткування при умові, що їх буде передано на статутну діяльність (*działalność statutową*) цих суб'єктів (може бути наукова, культурна, спортивна, соціальна діяльність тощо) [13].

До витрат також відносять амортизаційні відрахування, які розраховуються від первісної вартості переважно рівними частками щомісяця, щоквартально або один раз наприкінці податкового року. Для малих підприємств та новостворених дозволено скористатись одноразовим списанням амортизації до 100% первісної вартості основного засобу в податковому році, в якому активи були внесені до реєстру ОЗ (крім легкових автомобілів), але сума не може перевищувати 50 000 євро [13].

Для платників СІТ податковий рік дорівнює календарному, але є можливість вказати інший період в статуті підприємства та зазначити в податковій декларації СІТ-8 (тобто початок податкового року може бути не з 1 січня, а з іншої дати). Щодо сплати є деякі нюанси: платники податку на прибуток мають самостійно (або за допомогою податкового агента) обчислити суму та сплатити її у встановлений строк протягом поточного податкового року (без вимоги чи

нагадування податкових органів) шляхом здійснення авансових платежів. Сплата можлива в два терміни [15]:

- щомісяця – до 20-го числа кожного місяця за попередній місяць; розраховується як різниця між сумою податку, що підлягає сплаті з доходу, отриманого з початку податкового року, та сумою авансового внеску, що підлягає сплаті за попередні місяці.

- щокварталу – до 20 числа кожного місяця, що настає за кварталом, за який вноситься аванс; розраховується як різниця між сумою податку з доходів, отриманих з початку податкового року, та сумою авансових внесків за попередні квартали. Щоквартально дозволено сплачувати тільки новоутвореним підприємствам та таким, що мають статус малих платників податку.

Остаточний розрахунок податку на прибуток здійснюється у річній декларації СІТ-8, яка показує аванси, що підлягають сплаті та ті, що вже були сплачені протягом року. СІТ-8 подається до кінця 3-го місяця наступного року (якщо податковий рік дорівнює календарному, то не пізніше 31 березня). Також, платник зобов'язаний подати фінансовий звіт до Національного судового реєстру протягом 6 місяців нового фінансового року.

Узагальнені дані щодо оподаткування малого бізнесу Польщі, наведені у табл. 2.

Таблиця 2.

Ставки прибуткового податку, які стосуються підприємницької діяльності*

Форма оподаткування	Ставки	Критерії застосування	Особливості
Zasady ogólne (skala podatkowa) – загальні засади оподаткування, ще називається податковою шкалою (PIT)	12%	До прибутку не більше 120 000 злотих	Не обов'язково повідомляти про вибір цієї форми, застосовується автоматично. Формула розрахунку для оподаткування доходу: - до 120 тис. зл: $(120000 * 12\% - 3600^*)$ $*3600 = 30000 * 12\%$ – неоподатковувана сума податку; - понад 120 тис. зл: $(10800^* + 32\% * \text{надлишок понад } 120000)$ $*10800 = 120000 * 12\% - 3600$ – максимальна сума оподаткування доходу до 120 тис. зл
	32%	До прибутку, що перевищує 120 000 злотих	
Podatek liniowy – єдиний податок (належить до пільгового оподаткування)	19%	До прибутку (дохід за мінусом витрат)	Є фіксованою ставкою (не залежить від розміру доходу), можуть використовувати спеціальні галузі с/г виробництва;

Форма оподаткування	Ставки	Критерії застосування	Особливості
Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych – одноразова сума із зареєстрованого доходу (належить до пільгового (спрощеного) оподаткування)	Від 2% до 17%	Нараховується на всі надходження, не враховуючи витрати	Простий спосіб визначення бази оподаткування, можливість ведення спрощеного обліку
Karta podatkowa – податкова картка (належить до пільгового (спрощеного) оподаткування)	Податок визначає начальник податкової служби, в залежності від багатьох факторів	Заздалегідь визначена податкова вартість – без обліку; доступна лише для тих, хто обрав до 2022 року та продовжує використовувати й надалі	Не застосовується для новоутворених, та тих хто не обрав дану систему до 2022 року
CiP (Податок на прибуток юридичних осіб)	19% - базова ставка	До прибутку	Ведуться бухгалтерські книги – повний облік
CiP (зменшений)	9%	До прибутку, що менший 2 млн євро	Для малих платників податків і компаній-початківців

* Сформовано авторами за джерелами [8, 9, 13]

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. З огляду на податкову систему Польщі, можна сказати, що на загальних засадах мале підприємство може обрати для себе оптимальну форму, при якій податкове навантаження буде значно меншим. Зокрема, знижена ставка CiP 9%, при її запровадженні, допомогла вивільнити кошти для бізнесу задля модернізації, покращення та розширення діяльності. До того ж, не обов'язково постійно оподатковувати свій бізнес однаково – можете вибрати іншу форму оподаткування, за умови, що ви робите це в потрібний час чи скористатись доступними пільгами, яких в Польщі доволі багато. До того ж, можна обирати для свого бізнесу податок, який буде враховувати витрати (зменшувати базу оподаткування) або ж ні, в залежності від особливостей діяльності, оцінити, якщо будуть великі доходи, то обрати єдиний податок (ліньовий) тощо. Тобто, Республіка Польща надала малому бізнесу широкий вибір можливостей справляння податку, обрання форми ведення бізнесу, підприємець має можливість користуватись пільгами та програмами підтримки як національними, так і від Європейського Союзу чи різних асоціацій, багато з яких націлені на реінвестування в підприємство/організацію, задля його розширення, модернізування тощо.

Міністерство фінансів України та МВФ також розглядають польську систему оподаткування для адаптації її в Україні, адже РП змогла зробити МСП

превалюючим сектором економіки, й європейський досвід є цьому підтвердженням – малі та середні бізнеси є рушійною силою економік розвинених країн. МСП має стати рушійною силою й нашої економіки, держава має націлитись на збільшення даного сектору, масштабування, шляхом модернізації оподаткування для таких суб'єктів. З польської системи можна взяти, до прикладу, виокремлення зменшеної ставки для малого бізнесу, яка може діяти регулярно (до досягнення певної граничної суми) або на перші роки діяльності, щоб підприємець міг бути впевнений, що зможе забезпечити виконання наданих ним зобов'язань та, відповідно, врахувати це в бізнес-плані (статистика показує, що багато малих та мікропідприємств закриваються в період 1-3 років, через неспроможність виконати зобов'язання перед контрагентами). Додатково можна впровадити систему пільг, пов'язаних з реінвестуванням коштів в підприємство, у виробництво, розробку чи дослідження, що може допомогти розвиватись бізнесу, особливо для новоутворених, адже у підприємців даного сектору на початку недостатньо бюджету для розширення чи удосконалення своєї діяльності, що обмежує їх в розширенні шляхів збуту товарів/послуг, масштабуванні виробничих потужностей тощо. Тобто пільги можуть бути надані у вигляді компенсації частини витрат, вирахуванням відсотку таких витрат з бази оподаткування або іншими шляхами. Також, доволі успішним може стати рішення щодо звільнення від оподаткування певної граничної суми (в Польщі це 30 000 польських злотих на рік), що може стимулювати вийти з тіні мікропідприємства, які провадять діяльність через мережу Інтернет.

Мають бути створені умови з боку податкових органів для підтримки підприємництва: вільний доступ до джерел (статей, довідників тощо) з роз'ясненнями щодо різних систем оподаткування та допомога у формуванні звітності; консультації та допомога з обранням оптимальної форми оподаткування; вебінари, семінари, майстер-класи від податківців для новоутворених підприємств, ФОПів щодо розповсюджених помилок, які найчастіше трапляються. Податкові органи мають стати не тільки органом, що контролює та карає, а яке й допомагає розібратись, попередити, у разі утворення помилки чи неточності та стимулювати розвиток бізнесу в країні.

Подальші дослідження теми будуть корисні та необхідні в процесі реформування системи оподаткування України, в тому числі спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності та на шляху до євроінтеграції, адже існує ряд питань, які потребують вирішення, додаткових досліджень та аналізу, наприклад, проблематика уніфікації українських критеріїв віднесення до сектору МСП європейським, економічного впливу зміни ставок на малий бізнес, наповненість бюджету від оподаткування сектору МСП при запровадженні нових ставок чи податкових режимів тощо.

Список використаних джерел

1. Офіційний портал European Statistical Office, Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat> (дата звернення: 10.11.2023)
2. Вільний і відкритий доступ до глобальних даних розвитку Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org/> (дата звернення: 10.11.2023)
3. Біржовий портал. URL: <https://take-profit.org/> (дата звернення: 10.11.2023)
4. Скорик Ю. (2023). Польща досягла найвищого зростання ВВП у світі: допомогли українці. URL: <https://ukrayina.pl/ukrayina/7,183830,29854610,1055-1086-1083-1100-1097-1072-1076-1086-1089-1103-1075-1083-1072.html> (дата звернення: 10.11.2023)
5. Miech K. (2022). Sektor małych i średnich przedsiębiorstw – czym się charakteryzuje? URL: <https://inewi.pl/Blog/sektor-malych-i-srednich-przedsiębiorstw---czym-sie-charakteryzuje> (дата звернення: 11.11.2023)
6. Bibby Financial Services (2020). Poradnik przedsiębiorcy – Sektor MŚP: Małe i Średnie Przedsiębiorstwa. Definicja i kryteria podziału. URL: <https://www.bibbyfinancialservices.pl/centrum-wiedzy/poradnik-przedsiębiorcy/2020/msp> (дата звернення: 12.11.2023)
7. Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce 2022. URL: <https://www.parp.gov.pl/component/publications/publication/raport-o-stanie-sektora-malych-i-srednich-przedsiębiorstw-w-polsce-2022> (дата звернення: 13.11.2023)
8. Прибутковий податок з юридичних осіб (CIT) у Польщі. URL: <https://migrant.biz.ua/polsha/biznes/podatok-z-iurydychnykh-osib.html> (дата звернення: 11.11.2023)
9. Цис С. (2023). Як відкрити бізнес у Польщі: закони, податки, економіка, факти. URL: <https://uniconsulting.group/uk/blog/biznes-u-polschi/#dinam-ka-zrostannya-ekonom-chno-vazhlyvih> (дата звернення: 10.11.2023)
10. Ciszewski P. (2023). Jaki jest podział spółek handlowych? Które z nich opłacają CIT? URL: <https://www.infakt.pl/spolki-prawa-handlowego-rodzaje-i-roznice-miedzy-nimi/> (дата звернення: 11.11.2023)
11. Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r, Nr 80 poz. 350. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19910800350/U/D19910350Lj.pdf> (дата звернення: 12.11.2023)
12. Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych z dnia 15 lutego 1992 r., Nr 21 poz. 86. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19920210086/U/D19920086Lj.pdf> (дата звернення: 12.11.2023)
13. Офіційний державний інформаційно-сервісний сайт [biznes.gov.pl](https://www.biznes.gov.pl). URL: <https://www.biznes.gov.pl/pl/portal/00172> (дата звернення: 11.11.2023)
14. Hello Poland (2023). Бізнес та податки в Польщі в 2022-2023 рр. URL: https://hello-poland.eu/biznes_v_polshe_podatki/ (дата звернення: 11.11.2023)
15. Wyrwa P. (2017). Zaliczki na CIT – obliczanie, zapłata i zawiadomienie urzędu skarbowego. URL: <https://ksiegowosc.infor.pl/podatki/cit/cit/dokumentacja-i-rozliczanie/765839,Zaliczki-na-CIT-obliczanie-zaplata-i-zawiadomienie-urzedu-skarbowego.html> (дата звернення: 13.11.2023)
16. Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, Nr 144 poz. 930. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19981440930/U/D19980930Lj.pdf> (дата звернення: 13.11.2023)
17. Офіційний державний інформаційно-сервісний сайт [Podatki.gov.pl](https://www.podatki.gov.pl). URL: <https://www.podatki.gov.pl/> (дата звернення: 13.11.2023)
18. Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, Nr 144 poz. 930. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19981440930/U/D19980930Lj.pdf> (дата звернення: 13.11.2023)
19. Загрядська М., Романчук М. (2021). “Estonian CIT” у Польщі: очікування та реальність. URL: <https://pol-ukr.com/uk/estonskij-cit-v-polshhi-ochikuvannya-ta-realnist/> (дата звернення: 13.11.2023)

References

1. Official portal of the European Statistical Office, Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat> [in English]
 2. Free and open access to the World Bank's global development data. URL: <https://www.worldbank.org/> [in English]
 3. Exchange portal. URL: <https://take-profit.org/>
 4. Skoryk J. (2023). Poland achieved the highest GDP growth in the world: Ukrainians helped. URL: <https://ukrayina.pl/ukrayina/7,183830,29854610,1055-1086-1083-1100-1097-1072-1076-1086-1089-1103-1075-1083-1072.html> [in Ukrainian]
 5. Miech K. (2022). The small and medium-sized enterprise sector – what are its characteristics? URL: <https://inewi.pl/Blog/sektor-malych-i-srednich-przedsiębiorstw---czym-sie-charakteryzuje> [in Polish]
 6. Bibby Financial Services (2020). Entrepreneur's guide - SME sector: Small and medium-sized enterprises. Definition and criteria of division. URL: <https://www.bibbyfinancialservices.pl/centrum-wiedzy/poradnik-przedsiębiorcy/2020/msp> [in Polish]
 7. Report on the state of the small and medium-sized enterprise sector in Poland 2022. URL: <https://www.parp.gov.pl/component/publications/publication/raport-o-stanie-sektora-malych-i-srednich-przedsiębiorstw-w-polsce-2022> [in Polish]
 8. Corporate income tax (CIT) in Poland. URL: <https://migrant.biz.ua/polsha/biznes/podatok-z-iurydychnykh-osib.html> [in Ukrainian]
 9. Tsis S. (2023). How to open a business in Poland: laws, taxes, economy, facts. URL: <https://uniconsulting.group/uk/blog/biznes-u-polschi/#dinam-ka-zrostannya-ekonom-chno-vazhlyvih> [in Ukrainian]
 10. Ciszewski P. (2023). What is the division of commercial companies? Which of them pay CIT? URL: <https://www.infakt.pl/spolki-prawa-handlowego-rodzaje-i-roznice-miedzy-nimi/> [in Polish]
 11. Personal Income Tax Act of July 26, 1991, No. 80, item 350. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19910800350/U/D19910350Lj.pdf> [in Polish]
 12. Corporate Income Tax Act of February 15, 1992, No. 21, item 86. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19920210086/U/D19920086Lj.pdf> [in Polish]
 13. Official state information and service site [biznes.gov.pl](https://www.biznes.gov.pl). URL: <https://www.biznes.gov.pl/pl/portal/00172> [in Polish]
 14. Hello Poland (2023). Business and taxes in Poland in 2022-2023. URL: https://hello-poland.eu/biznes_v_polshe_podatki/ [in Ukrainian]
 15. Wyrwa P. (2017). CIT advances – calculation, payment and notification to the tax office. URL: <https://ksiegowosc.infor.pl/podatki/cit/cit/dokumentacja-i-rozliczanie/765839,Zaliczki-na-CIT-obliczanie-zaplata-i-zawiadomienie-urzedu-skarbowego.html> [in Polish]
 16. Act of November 20, 1998 on flat-rate income tax on certain income earned by natural persons, No. 144, item 930. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19981440930/U/D19980930Lj.pdf> [in Polish]
 17. Official state information and service site [Podatki.gov.pl](https://www.podatki.gov.pl). URL: <https://www.podatki.gov.pl/> [in Polish]
 18. Act of November 20, 1998 on flat-rate income tax on certain income earned by natural persons, No. 144, item 930. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19981440930/U/D19980930Lj.pdf> [in Polish]
- Zagryadska M., Romanchuk M. (2021). “Estonian CIT” in Poland: expectations and reality. URL: <https://pol-ukr.com/uk/estonskij-cit-v-polshhi-ochikuvannya-ta-realist/> [in Ukrainian]